

EL FIL D'ARIADNA

Abril, abril...

—Mariàngela Vilallonga—

«El gran prosista català va morir precisament el dia de Sant Jordi, suara ha fet cinc anys, al seu mas de Llofriu. En el recordatori de la seva mort, el retrat d'un Josep Pla sorneguer i murri fet per un altre empordanès il·lustre, Salvador Dalí, presideix la portada»

Fònicament sempre m'ha agradat el nom del quart mes de l'any. D'altra banda, és el mes en què vaig néixer i això sol fa que tingui per a mi un atractiu molt especial.

S'hi afegeix que és el mes en què la primavera es mostra amb tota la seva puixança. És cert també que, com a conseqüència, és un mes inestable pel que fa a la climatologia: les pluges hi són freqüents, comencen els sols a prendre vigoria, el vent no hi falta, fins hi fan acte de presència pedregades imprevistes, i les temperatures oscil·len bruscament.

La natura tota es desempegeix i es trasbalsa en el mes d'abril: les branques s'omplen de borrons i de fulles tendres, la terra s'esbatana amb els brots que neixen, el cel s'omple d'ocells que cerquen la calidtat primaveral, a les copes dels arbres es torna a sentir la piuladisa intensa, els rius s'incrementen amb les neus que es desfan, la fredorada hivernenca dona pas a la tebior de l'aire.

L'abril, poèticament és sinònim de començament, de juvenesa, de plenitud, d'ufana, i així s'ha d'entendre en aquell «Que lluny queda l'abril», vers del *Rèquiem* de Narcís Comadira, poema que va publicar amb molta cura Miquel Plana, d'Olot, en edició de bibliòfil i que ara ha estat inclòs en el darrer recull de poemes del gironí titulat *Enigma*.

L'abril esdevé així antònim de mort, de vellesa, de magror, però justament en el mes d'abril hem de recordar l'aniversari de la mort de dos escriptors il·lustres en la nostra llengua: Mercè Rodoreda i Josep Pla. La

Rodoreda va morir un mes d'abril mentre enllestia per a la seva publicació la que ella havia anomenat la seva «obra mestra» en una carta que havia dirigit a Joan Sales, l'amic i editor de sempre.

I aquesta obra es deia *La Mort i la Primavera*, premonitòriament, perquè va ser una primavera la que va portar la visita de la desconeguda a l'escriptora, que s'havia refugiat a Romanyà per viure en estret contacte amb la natura que protagonitza totes les seves obres.

Tres anys després de la seva mort, aquest mes d'abril de 1986, Mercè Rodoreda torna a estar present a totes les parades de llibres de les rambles barcelonines i gironines amb aquesta obra de títol contradictori i angoixant.

Perquè el mes d'abril és també el mes en què se celebra sant Jordi, el dia del llibre i de la rosa. I aquest any una altra obra pòstuma, les *Notes per a un diari. 1965*, de Josep Pla, serà a totes les llibreries. El gran prosista català va morir precisament el dia de sant Jordi, suara ha fet cinc anys, al seu mas de Llofriu. En el recordatori de la seva mort, el retrat d'un Josep Pla sorneguer i murri fet per un altre empordanès il·lustre, Salvador Dalí, presideix la portada.

Fa una setmana era Simone de Beauvoir, la companya de Jean Paul Sartre i autora de tantes obres en defensa dels drets i de la llibertat de la dona, la que deixava d'existir també en un alterat mes d'abril, en el París on havia exercit com a professora de filosofia, on havia promogut i abonat campanyes a favor de la dona, on havia rebut el premi Goncourt de novel·la, on havia provocat

controvèrsies amb *Le deuxième sexe*, l'obra que, sens dubte, va servir d'exemple i de nord per a moltes generacions de dones a partir de l'any 1949, en què fou publicada. Recordo ara una frase de Simone de Beauvoir escrita a propòsit d'una altra de les seves obres de reivindicació femenina, *La femme rompue*, que sempre m'ha impressionat: «La gent feliç no té història».

L'endemà de la mort de la vella lluitadora francesa la seguia a la tomba un altre autor també francès, el dramaturg Jean Genet, que commovia el món del teatre allà pels anys seixanta, quan es posava en escena una obra polèmica i innovadora, *Les criades*. Una peça teatral que havia de formar part indefectiblement del repertori de tots els grups que es consideraven l'avantguarda intel·lectual del teatre de l'època. Durant molts anys les criades de l'autor francès de vida escandalosa s'han disfressat amb la roba de les seves senyores en escenaris de mig món.

Diu que poc mesos abans de morir es va veure entrar Jean Genet a l'edifici de les edicions Gallimard de París amb un voluminós paquet de folis manuscrits. Potser també en un proper mes d'abril haurem de saludar la publicació d'unes memòries pòstumes del «Saint Genet» de Sartre.

Aquest abril, que fins a l'Edat Mitjana era representat per un jove amb flors a la mà, s'emporta any rera any figures importants de les lletres. Però és que les flors també tenen espines i «abril, abril, / un de bo de cada mil».

L'ENRENOU

Dracs

La figura tradicional del patró d'aquest Principat, l'excels Sant Jordi, ens el presenta tot cavalcant un quadrúpede corpulent i fogós en el moment que, amb el braó i la força del guerrer, enfonsa una llarga llança al cos d'una bèstia repugnant i deforme, vagament cocodrillesca, que es revolta posseïda de la pròpia ràbia i del dolor que li inflingeix el sant. Que el patró d'aquest país —un apolíni, tal com el veié l'escultor amb la bestialitat, potser vol dir alguna cosa. Per altra part, d'interpretacions en podeu fer tantes com vulgueu, i en el nivell que més us plagui: Sant Jordi pot ser el seny baronívol i el drac la rauxa bestial, geològica (bona la va fer en Vicens Vives amb això del seny i la rauxa); el cavaller pot ser la raó i la bèstia, la irracionalitat; el sant pot representar, en una imatge una mica demodé, el catolicisme triomfant, i el drac, el mal, la tenebra, l'infern; el guerrer pot ser Catalunya, i el rèptil, l'espanyolisme; el sant, el vigor diví del Bé, la perversió de l'àngel caigut, etc.

El fet és, però, que més enllà d'aquests dualismes i tants altres que es podrien extreure de la iconografia de sant, el mite sempre vola alt sobre la realitat. Tots, els països i les persones, participem de l'esvelta condició del sant i de la xata i terrena condició del drac. El bé i el mal —si és que volem usar aquesta trista terminologia— ens conformen. Encara que, de vegades, puguem arribar a cavalcar el virtuós corser, la terra ens atrau. Si ens captiva la bellesa maleïda del drac, el fang ens ofega. Ni sants ni dracs, homes i dones que ens debatem entre la rutina i el tedi, que ens estimem i ens odiam, tot vivint de mediocritats i de petites emocions com la que ens pot fer que, avui, la persona en qui tenim confiança ens regali una rosa rilkeana o un llibre modest i savi.

Miquel Pairóli

EL LECTOR ESCRIU

Reflexions en el dia del llibre

Sr. Director,
Iniciem aquest escrit amb una reflexió del professor Robert Escarpit, que diu: «En la preservació i la difusió dels coneixements humans, el document escrit executa, des de fa milers d'anys, una funció essencial. El mateix succeeix, des de fa alguns segles, amb el document imprès. En l'un i l'altre, els pobles han trobat els millors aliats per dominar el seu pensament i per conquerir llur llibertat. Fins i tot, algunes cultures que començaren basant-se en la comunicació mitjançant la veu el gest, han de recolzar en la comunicació escrita per sobreviure i, amb més motiu, per desenvolupar-se en el món modern».

El llibre, que és l'instrument de

comunicació més segur i manejable que s'ha inventat mai, és també el primer que permeté al pensament de l'home de vèncer el temps i, després, l'espai.

«Com s'ha destacat reiteradament, el nen que comença a freqüentar el llibre, en iniciar la seva vida escolar, tendeix a associar la pràctica de la lectura amb del món de l'escola, sobretot quan no la troba en el seu ambient familiar. Si l'escolaritat és difícil o poc satisfactòria — i ací voldria donar un toc d'atenció als pares — això pot comportar una falta d'apetència per a la lectura, la qual es traduirà en un abandó total, una vegada acabats els estudis.

Per experiència hem de dir als pares que és, doncs, extremadament important que el llibre entri en la vida del nen abans de l'edat escolar, i que des d'aquest

moment s'afegeixi als seus jocs i a les seves activitats quotidianes. El vostre llibrerer us pot oferir, avui, una àmplia varietat de llibres per a infants, de gran qualitat. Actualment, hi ha editats un llibre que són una lliçó, molt comprensible, per a nens i nenes de poca edat. He de dir que el fet d'acostumar-se al contacte amb els llibres abans de saber llegir, és una garantia de fermesa per a adquisicions ulteriors.

Els concurrents a les llibreries poden comprovar que no cap ja, en la nostra època, separar el llibre de la resta dels mitjans de comunicació. Mitjançant mil procediments distints, tals com les meravelloses il·lustracions en color, els múltiples complements de documents visuals o sonors, la publicació amb lliuraments periòdics, té el llibre una flexibilitat similar a la dels mitjans àudio-

visuals, amb els quals ha travat ja vincles cada vegada més nombrosos i més estrets.

Acabem aquestes reflexions recopilant un capítol extret d'un estudi sobre imatge i Escriptura, d'Albert Moràvia. «En resum, no hi ha cap prova de la decadència del llibre. Fins passant per alt el fet fonamental que el llibre neix de la naturalesa, és a dir, de la facultat absolutament humana i al mateix temps absolutament natural d'emetre paraules i organitzar-les en un discurs, val a dir que el llibre és format per paraules que, en determinades condicions de creació poètica, són «també» imatges. És a dir, que entre la imatge suggerida pel llibre i la imatge que apareix en una pantalla, no hi ha cap diferència fonamental. Millor dit, l'única i important dissemblança consisteix que la imatge de la

pantalla no permet cap llibertat a la imaginació: no és sinó el que és». *Elies Plana* (Olot)

La comunitat jueva i el català

Sr. Director,
Avui, dia 15 d'abril, i en contra del que és el meu costum de cada dia, que és llegir el diari mentre espero que em portin el dinar, i en virtut dels esdeveniments del dia (ja saps l'encontre més o menys aeri del «cow-boy» de pel·lícula i del paranoic del desert), he estat escoltant el que deien en el tercer canal televisiu, aquell que casualment anomenem canal català.

He pogut veure aleshores el desenvolupament de la vida i dels cerimonials folklòrics i reli-

Continua a la plana següent